

LUONNOS SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI TALOUSVEDEN LAATUVAATIMUKSISTA JA VALVONTATUTKIMUKSISTA ANNETUN STM:N ASETUKSEN 1352/2015 MUUTTAMISEKSI, LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

177/35/2017

TERVSJST 23.08.2017 § 64

Valmistelu ja lisätiedot:

I kaupungineläinlääkäri-hygieenikko Tiina Tiainen
puh. 040 723 4141 tai tiina.tiainen (at) porvoo.fi ja
terveydensuojelusuunnittelija Maarit Lönnroth
puh. 040 723 4121 tai maarit.lonnroth (at) porvoo.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Porvoon kaupungilta lausuntoa asetusluonnoksesta Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015. Lausunto pyydetään toimittamaan 18.8.2017 mennessä. Lausunnon antamiselle on pyydetty lisäaikaa 24.8.2017 saakka.

Asetusmuutoksella toimeenpannaan kansallisesti muutokset, joita ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta annetun neuvoston direktiivin 98/83/EY (juomavesidirektiivi) liitteiden II ja III muuttamisesta on komission direktiivilla (EU) 2015/1787 säädetty. Muutokset on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 27.10.2017.

Asetukseen on lisätty talousvettä toimittavan laitoksen hakemukseen ja hyväksymiseen liittyvät tiedot, koska terveydensuojeluasetus on suunnitteilla poistaa. Muutoksissa painotetaan vettä jakavien laitosten riskinhallintaa, jonka on katettava koko vedentuotantoketju vedenmuodostumisalueelta veden oton, käsittelyn ja varastoinnin kautta vedenjakeluun. Riskinhallinnan perusteella näytteenottotiheyttä ja tutkittavien muuttujien määrää voidaan pienentää.

Asetusluonnokseen on lisätty maininta vesilaitostarkastuksista osana viranomaisvalvontaa.

Asetusluonnoksessa tuodaan esille kiinteistöjen vesilaitteiden vaikutus veden laatuun. Kuparin, nikkelin ja lyijyn näytteenottotapa muuttuu siten, että näytteet otetaan vettä juoksuttamatta, mikä saattaa lisätä laatuvaatimusten täyttymättömyyttä.

Asetuksen muutosluonnoksessa tarkennetaan näytteenottajan pätevyysvaatimuksia ja tarkennetaan näytteenottoon liittyviä muuttujakohtaisia ohjeita. Talousvedestä tutkittavat muuttujat on luokiteltu niiden mahdollisen alkuperän perusteella.

Asetusluonnoksessa sallitaan jatkuvatoimisten mittareiden käyttö laborioriotutkimusten sijaan erikseen määritetyin edellytyksin. Laborioriotutkimuksille on määritettävä mittausepävarmuus vanhentuneiden käsitteiden oikeellisuus ja täsmällisyys sijaan.

TSJ:

Terveysturvallisuuslautio päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Tutkimusmenetelmät ja enimmäisarvot

Asetusluonnoksen 9 § mahdollistaisi uutena tutkimusmenetelmänä jatkuvatoimisten mittareiden käytön talousveden viranomaisvalvonnassa. Asetusluonnoksen 14 §:ssä on kuvattu vaatimukset jatkuvatoimisten mittareiden luotettavuuden varmistamiselle (validointi). Asetuksessa on tarpeen tarkentaa, että laborioriotutkimuksille annetut määritystarkkuuden ja luotettavuuden vaatimukset koskevat myös jatkuvatoimisia mittareita. Käytännössä talousveden laadun valvontaan tällä hetkellä käytettävät jatkuvatoimiset mittarit ovat talousvettä toimittavan laitoksen hallinnassa ja vastuulla, ja niiden käyttö on siten viranomaisvalvonnan sijaan osa laitoksen käyttötarkkailua. Uudessa asetusturvallisuuslaissa tulisi mahdollistaa, että laitoksen käytössä olevat, asetuksen mukaisesti validoidut ja asetuksen mukaisen määritystarkkuuden ja luotettavuuden vaatimukset täyttävät jatkuvatoimiset mittarit voisivat olla peruste viranomaisvalvonnan tutkimustiheyden vähentämiseksi.

Asetusturvallisuuslaissa mukana mikrobiologisten muuttujien tutkimustiheyttä ei voi vähentää asetuksessa määritetystä vähimmäistiheydestä. Asetuksessa tulisi mahdollistaa tutkimustiheyden vähentäminen, jos laitoksessa on asetuksen mukaisesti validoitu jatkuvatoiminen mittari mikrobiologisten muuttujien määrittämistä varten.

Asetusturvallisuuslaissa ei ole annettu mangaanille terveysperusteista raja-arvoa, vaikka tutkimustulosten perusteella on olemassa vahvoja viitteitä talousveden mangaanin terveysvaikutuksista.

pH:n terveysperusteinen enimmäisarvo on epäloogisesti sijoitettu laatusuosituksien taulukkoon.

Asetusturvallisuuslaissa liitteessä III olevan radioaktiivisiin laatuvaatimukseen sisältyvän viitteellisen annoksen arviointiohjeen ja liitteen I viitteellistä annosta koskevat tiedot ovat keskenään ristiriitaiset. I liitteen mukaan viitteellisellä annoksella tarkoitetaan talousvedestä aiheutuvan efektiivisen annoksen kertymää yhden vuoden aikana saadulle määrälle kaikkia talousvedessä havaittuja radionuklideja lukuun ottamatta esimerkiksi radonia ja radonin lyhytikäisiä hajoamistuotteita. Liitteen III mukaan radonin aktiivisuuspitoisuuden pienentäminen kuitenkin eräissä tapauksissa

riittäisi varmistamaan, että viitteellinen annos ei ylitä asetusluonnoksen enimmäisarvoa.

Liitteen II taulukosta 1 puuttuu tieto viittauksesta (kohta b, veden juoksutus). Liitteessä II kohdassa 6 on kuvattu periaatteet radioaktiivisuustutkimusten tulosten poistamiseksi viranomaisvalvonnassa. Ohjeessa viitataan liitteen III lukuun 4. Kyseistä lukua ei ole asetuksen liitteessä III.

Viranomaisvalvonta

Asetusluonnoksen 3 §:ssä on kuvattu terveydensuojelulain 18 §:ssä tarkoitetun talousvettä toimittavan laitoksen hyväksymistä koskevan hakemuksen sisältö. Hakemuksen sisältövaatimukset koskisivat soveltuvin osin vedenjakelualuetta koskevaa ilmoitusta. Pykälään on syytä täydentää sisältövaatimusten koskevan soveltuvin osin myös vettä jakavan laitoksen olennaista muutosta koskevaa hakemusta.

Nykyisessä terveydensuojeluasetuksessa edellytettyjen talousvettä toimittavan laitoksen ja vedenottamon sijaintitietojen sijaan hakemuksessa edellytettäisiin vedenjakelualueiden koordinaattipisteitä. Koordinaattipisteiden määrittämisen periaate laajalle ja monipolviselle vedenjakelualueelle jää asetusluonnoksen ja perustelutekstien perusteella epäselväksi. Vedenottamoiden ja vedenkäsittelylaitosten sijaintitiedot koordinaatteina tai osoitetietoina on tarpeen säilyttää hakemuksen sisältövaatimuksena.

Terveysuojelulain 18 § edellyttää toiminnan hyväksymistä myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä laajennetaan tai muutetaan olennaisesti tai jos veden laadussa tai jakelussa tapahtuu talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Asetuksessa tai asetuksen 3a §:n perusteluteksteissä on syytä tarkentaa, mitä olennaisella muutoksella edellä mainituissa tilanteissa tarkoitetaan. Usein vedenottoa ja -käsittelyä muutetaan vähitellen ja toiminta vesilaitoksilla poikkeakin sen vuoksi usein merkittävästi laitoksen hyväksymispäätöksestä.

27.10.2017 voimaan tulevan terveydensuojelulain 20 §:n mukaan viranomaisen on valvottava säännöllisesti talousvettä toimittavan laitoksen, osana julkista ja kaupallista toimintaa käytettävän vedenottamon sekä ilmoitettavan vedenjakelualueen toimittamaa talousvettä samoin kuin elintarvikehuoneistoissa käytettävää talousvettä. Asetuksen 7 ja 8 §:stä puuttuu kuitenkin kokonaan tarkemmat säännökset elintarvikehuoneistojen sekä julkisen tai kaupallisen toiminnan käytössä olevan talousveden valvonnasta.

Asetuksen 8 §:n nykyinen vaatimus valvontatutkimusohjelman päivittämisestä vähintään viiden vuoden välein poistuu. Sen sijaan asetusluonnoksen 7 §:ssä edellytetään kunnan valvontasuunnitelman tarkistamista vähintään viiden vuoden välein.

Terveysturvallisuuslain 27.10.2017 voimaan tulevan 20 §:n mukaisen talousvettä toimittavan laitoksen riskinhallinnan hyväksymiseen liittyvät tarkemmat säännökset on kuvattu asetusluonnoksen 7a §:ssä. Sen mukaan laitoksen riskienhallinta hyväksyttäisiin kertaluontoisesti. Koska tiedossa olevat talousveden terveydelliseen laatuun vaikuttavat riskit voivat merkittävästi muuttua esimerkiksi yhdyskuntasuunnittelun, toteutuneen häiriötilanteen sekä EU:n vesipolitiikkaan liittyvien valvontaohjelmien tai talousveden valvontatutkimusten tulosten perusteella, tulisi asetuksessa edellyttää riskinhallinnan säännöllistä päivittämistä.

Voimassa olevan asetuksen 18 §:n kunnan terveysturvallisuusviranomaisen toimivaltaan ja tehtäviin liittyviä säännöksiä talousveden laatusuositusten osalta ei olla asetusluonnoksen perusteella muuttamassa. Vesihuoltolaitoksen toimittaman veden teknisestä laatuun voi terveysturvallisuusviranomaisen jossain määrin puuttua vesihuoltolain nojalla, jos kyseessä ei ole kunnan vesilaitos. Kiinteistöjen vesilaitteistoista johtuvissa talousveden laatusuositusten enimmäisarvojen ylityksistä johtuvaan talousveden käyttökelvottomuuteen ei voida nykyisen lainsäädännön perusteella puuttua.

Asetuksessa on tarpeen antaa tarkempia säännöksiä hallinnon eri tasoilla toimivien terveysturvallisuusviranomaisen toimivaltuuksista ja rooleista talousveteen liittyvissä häiriötilanteissa. Vesihuoltolaitosten verkostot ulottuvat usein alueellisesti toimivien kunnan terveysturvallisuusviranomaisen toimialueiden ulkopuolelle, jolloin viranomaisen toimivaltuudet ovat epäselvät. Talousveden laatuhäiriön ja vesiepidemian selvittämistä johtavan viranomaisen tulisi edellä mainituissa tilanteissa olla sen kunnan viranomaisen, josta talousvettä johdetaan muiden kuntien alueelle. Johtovastuussa olevan viranomaisen on huolehdittava siitä, että verkostovettä vastaanottavien kuntien valvontaviranomaiset ja veden käyttäjät saavat viipymättä tiedon mahdollisista veden käyttöön liittyvistä rajoituksista. Verkostomateriaaleihin, vedenkäsittelykemikaaleihin ja vastaaviin laajasti markkinoilla oleviin talousveden laatuun vaikuttaviin tuotteisiin liittyvät terveyshaittaepäilyt on tarkoituksenmukaista keskittää Valviralle.

Asetusluonnoksessa käytetyt termit

Termien käytön tulisi olla talousvettä koskevassa lainsäädännössä yhdenmukaista ja loogista. Uudet termit tulisi kuvata määritelmässä riittävän kattavasti. Asetusluonnoksen 10 §:ssä on selkeästi määritelty termi käyttötarkkailu suhteessa terveysturvallisuuslain 2 §:n omavalvonta-termiin. Ilmeisesti 7a §:n mukainen seurantaohjelma riskien hallintakeinojen toimivuuden varmistamiseksi on myös osa laitoksen käyttötarkkailua ja sen vuoksi tarpeen määritellä 10 §:ssä.

Päätös:
Ehdotus hyväksyttiin.

Pykälä tarkastettiin heti.

Otteen oikeaksi todistaa
Porvoossa 24.8.2017

Liisa Ranta
sihteeri